

обмежувався репортажами про релігійні події, а прагнув розкрити ширший контекст діяльності митрополита, включаючи його соціальні та культурні ініціативи.

Статті у «Канадійському Українці» виступали не лише історичним джерелом, а й засобом культурної трансляції, скерованим на підтримку національної свідомості українців у діаспорі. Підкреслення його заслуг у духовному, освітньому та громадському житті робило його постать об'єднавчим символом, який сприяв консолідації української громади за кордоном. Дослідження таких джерел є важливим аспектом вивчення української національної історії та взаємозв'язку релігійного лідерства з громадським життям українців у Канаді.

Список використаних джерел

1. ЦДІАЛ України. Ф. 358. Оп. 1. Спр. 32. 176 арк.

Ярослав ШУЛЬ

здобувач вищої освіти третього
(освітньо-наукового) рівня
кафедри історії України, археології
та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

«СПОМИНИ З ТЕРНЕВОЇ ДОРОГИ ПРЕОСВЯЩЕННОГО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ гр. ШЕПТИЦЬКОГО»

Митрополит Андрей Шептицький – одна з найвизначніших постатей в історії Греко-Католицької Церкви (далі – ГКЦ), яка відіграла ключову роль у духовному, культурному та суспільному житті українського народу. Його пастирське служіння охоплювало період значних історичних потрясінь, політичні репресії та соціальні трансформації. Незважаючи на складні обставини, митрополит залишався моральним і духовним провідником, спрямовуючи свою діяльність на підтримку віруючих, захист національної ідентичності та розвиток освітніх і благодійних ініціатив.

Тема «Спомини з тернової дороги» відображає складний шлях митрополита А. Шептицького, сповнений випробувань, переслідувань та боротьби за збереження духовних і національних цінностей. Його життєвий шлях позначений не лише пастирською діяльністю, а й активною участю у суспільних процесах, що впливали на долю українського народу. В умовах політичного тиску та окупаційних режимів він залишався непохитним у своїй місії, демонструючи силу духу та відданість принципам християнської моралі.

Аналіз «Споминів з тернової дороги» митрополита дозволяє глибше зрозуміти його світогляд, стратегію духовного служіння та методи підтримки української громади в умовах історичних викликів, містять не лише особисті переживання, а й глибокі роздуми про роль Церкви в суспільстві, моральні принципи та необхідність збереження національної єдності. Дослідження «Споминів з тернової дороги» митрополита А. Шептицького є важливим для розуміння його внеску у формування духовного та культурного простору України. Його спадщина залишається актуальною і сьогодні, адже вона містить універсальні цінності, що сприяють зміцненню моральних основ суспільства та розвитку національної самосвідомості. Вивчення цих аспектів дозволяє не лише оцінити історичну роль митрополита, а й осмислити його вплив на сучасні релігійні та суспільні процеси.

У розділі I «Царська тюрма» інформація стосується періоду царських репресій щодо українського народу, зокрема ув'язнення і заслання видатних діячів в місця, як-от Нижній Новгород, Курськ, Суздаль, Ярославль. У ньому описано тягар політичних переслідувань, який був особливо жорстким для представників духовенства та національної еліти, таких, як митрополит та гетьман Павло Полубоота. З наукової точки зору цей текст можна проаналізувати крізь призму історичної фактології, політичної стратегії імперської влади та впливу репресій на українську національну свідомість. У ньому присутні елементи аналітики – автор не просто перераховував події, а й акцентував увагу на наслідках тюремного ув'язнення для української культури та політичної автономії [1, арк. 22].

Розділ II «Труди Преосв. Митрополита для нашої церкви і народа» висвітлює внесок митрополита у розвиток Церкви та суспільства. Розглянуто його діяльність духовного лідера в історичному контексті, акцентовано увагу на ролі в підтримці традицій, навчанні та впливі на народ. Структура документу є чіткою та систематичною, що притаманно науковому стилю: спочатку подано загальний огляд, а потім розкрито конкретні аспекти праці митрополита [1, арк. 27].

Розділ III «Події на початку війни. Становище Преосв. Митрополита» описує події, що відбулися на початку Першої світової війни, з акцентом на позицію духовенства та міжнародні дипломатичні відносини. Йдеться про ключові події, що збігається з офіційними датами початку війни та реакцією європейських держав. Автор ретельно подав події в хронологічному порядку, що характерно для наукового стилю. Окремо згадується участь таких держав, як-от: Австрія, Сербія, Німеччина, Росія та Англія, що вказувало на взаємозалежність політичних інтересів та конфлікт між імперіями. Аналізуючи цей аспект, можна висвітлити: причини конфлікту між Австрією та Сербією,

вплив Німеччини на розвиток подій, роль Британії у міжнародному розподілі сил. Значна увага приділено Українським Січовим Стрільцям, що свідчило про спроби українців зберегти національну ідентичність через військові формування [1, арк. 31].

У розділі IV «Події у Львові по приході росіян. Ув'язнене Митрополита» зосереджено увагу на двох аспектах: роль А. Шептицького у важкі історичні часи та події у Львові після приходу російських військ у 1914 р., зокрема його ув'язнення. Йдеться про стійкість митрополита у складних умовах, його моральну та духовну позицію щодо політичних змін, вплив на українське суспільство в період імперських переслідувань [1, арк. 35].

Події у Львові після приходу росіян, після відступу австрійських військ, мали глибокі політичні та соціальні наслідки. Основну увагу приділено стратегічному значенню Львова у бойових діях, реакції місцевого населення на зміну влади, ув'язнення митрополита як частини репресивної політики російського уряду [1, арк. 35].

Текст розкриває ключові аспекти діяльності митрополита Андрія, його переміщення та проповіді в критичний період української історії. Причини депортації митрополита мали чіткий політичний підтекст з метою усунення лідера ГКЙ, які могли впливати на суспільну думку, фізичні й психологічні обмеження для нейтралізації його авторитету. Проповідь в Успенській церкві мала стратегічне значення для суспільства в період російського тиску із закликом до збереження духовної та національної ідентичності [1, арк. 37].

Розділ V «Доля Преосв. Митрополита на заслання» відображає реалії переслідування релігійних діячів імперською владою. Подібні дії були частиною ширшої політики боротьби з церковними автономіями та національною самосвідомістю. Документ є цінним свідченням репресивних заходів проти церковної еліти. Заслання релігійних діячів сприяло розростанню антирежимних настроїв. Подібні події часто ставали важливими елементами історичного наративу [1, арк. 43].

У розділі VI «Як відчув наш нарід заслане Преосв. Митрополита» відображено репресивну політику щодо церковних діячів, що була поширеною практикою в політиці тогочасної влади. Це свідчило про зв'язок між політичними умовами та релігійними репресіями. Реакція українців Східної Галичини на заслання митрополита свідчила про рівень його підтримки в суспільстві та значення церковного лідера у національному житті. Згадувалося про «страшну бурю війни», що додатково посилювало драматизм втрати духовного наставника для вірних ГКЦ [1, арк. 47].

Розділ VII «Освободжене Преосв. Митрополита і перемога доброї справи» висвітлює звільнення митрополита та зміну політичної ситуації в Російській

імперії у 1917 р. Згадується падіння царського режиму, що стало ключовою подією Лютневої революції. Звільнення митрополита розглядається як ознака моральної та духовної перемоги, що вказувало на важливість Церкви у суспільному житті. Народ описано як головний рушій змін, що узгоджувалося з революційними ідеями того часу. Використано урочисту лексику, цитовано Тараса Шевченка, що додало тексту емоційного та патріотичного забарвлення. Згадка про Т. Шевченка та його віру у справедливість підкреслювало національну ідею та додало тексту авторитетності. Використано «чорні хмари», що символізувало період репресій та невизначеності [1, арк. 49].

Звільнення митрополита подається як перемогу над репресіями, що підкреслювало силу духовної влади навіть у політично нестабільні часи. Фрази на кшталт «зневіра», «побіда доброї справи» свідчили про переживання та очікування народу. У текстів підкреслено важливість віри у народну правду та Божу справедливість, що було ідеологічним мотивом для формування нового суспільства [1, арк. 49].

Таким чином, «Спомини з тернової дороги» мають значну історичну та соціальну цінність, адже не лише фіксують події, а й відображають їхнє осмислення у суспільній свідомості. Вони становлять важливий історичний та документальний матеріал, що дозволяє глибше зрозуміти не лише особистий досвід церковного діяча, але й політичні, соціальні та релігійні процеси в Україні в умовах окупаційного режиму та репресивної політики. Ці події віддзеркалюють загальні тенденції політичного утиску духовенства в умовах імперської та тоталітарної влади. «Спомини з тернової дороги» є не лише цінним історичним джерелом, вони підтверджують значимість Церкви не лише як духовної, а й культурної інституції, здатної впливати на суспільні процеси та формування колективної пам'яті.

Список використаних джерел

1. ЦДІАЛ України. Ф.358. Оп. 1. Спр. 34. 247 арк.

Галина ЗУЛЯК

учителька української мови та літератури,
методистка Тернопільського
академічного ліцею «Українська
гімназія ім. І. Франка»

СТИЛЬ ТЕКСТУ ПРОМОВИ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО, ВИГОЛОШЕНОЇ ПО РАДІО НА РІЗДВО 1937 Р.

Промови митрополита Андрея Шептицького, виголошені у 1937 р. по радіо з нагоди церковних свят, становлять цінний зразок риторики, що поєднує духовне повчання з пастирською турботою та національною відповідальністю. Особливістю стилю цих виступів є глибока синтеза богословської думки,